

Selmeczbánya város erdőgazdasági eljárásai körül.

Irta: *Kaán Károly.*

Az Erdészeti Lapok f. évi VII. füzetébe cikket irtam „Házi kezelés“ czimen. Ez a dolgozatom javarészt reflexiós kapcsolatban van ugyan e lapok f. évi jubiláris I. füzetében megjelent nagyobb tanulmányommal,*) amelyben a futóhomoktól a magas hegyvidékig a magyar erdőgazdaság minden viszonylatából vett konkrét adatokkal világítottam meg azokat a részben azonnal jelentkező, részben az erdőbirtok jövőjére kiható közvetlen és közvetett gazdasági előnyöket, amelyek a fatermés házilagos előkészítése által nálunk is azzal a bizonyossággal várhatók és biztosíthatók, amelyekkel azok a nyugat országokban is mindenütt jelentkeztek. Utóbbi cikkemben kifejtettem többek között, hogy azok az okok, amelyek miatt az ország erdőbirtokosai vagy azok erdőtisztjei a multban itt-ott helytálló okokból, másutt indokolatlanul tövön adták el a magyar erdők faállományának jelentékeny részét, — ma már javarészt alapjukat veszítették. És reámutattam ennek kapcsán arra is, hogy manapság, amikor sok helyen már megvannak, a legtöbb helyütt pedig megteremthetők azok a főtételek, amelyekkel a kívánatos gazdasági átalakulás biztosítható: elérkezett a tizenkettedik órája, elérkezett a legfőbb ideje annak, hogy az erdőgazdaságot lenyűgöző régi rendszerrel szakítva, végre valahára az okszerű gazdasági haladás útjára térjünk, s a többek között ne tövön, hanem termelt állapotban értékesítsük a fatermést.

Örvendetes megnyugtatásul megállapíthattam, hogy gr. Serényi Béla földművelésügyi miniszter, aki csak nemrég jelentette ki a képviselőház egyik nyílt ülésén, hogy nagyon szereti az erdőt, az 1911. évi költségvetés bizottsági tárgyalása alkalmával Mezössy Béla volt földművelésügyi államtitkár, országgyűlési képviselő kérdésére oda nyilatkozott, hogy a kincstári erdőgazdaságokban a fatermés házilagos előkészítését fokozatosan tovább fejleszteni kívánja! De hivatkozhattam különösen örvendetes jelenséggént arra is, hogy a földművelési kormány a belügyivel egyetértésben a fatermés házilagos előkészítését olyan városok erdeinél is pro-

*) „Erdőgazdasági eredmények és azok gazdaságpolitikai következései.“ Erd. Lapok 1911. I. f.

pagálja, amelyek attól, eddig bizonyára föl nem ismert imminens érdekeik ellenére is idegenkedtek.

Azután szó szerint a következőket irtam:

„Igy a földmívelési miniszter egy, a Selmeczbánya város erdőgazdaságát érdeklőleg tőle kért szakvélemény nyilvánítása alkalmával hívta föl a belügyminiszter figyelmét arra a körülményre, hogy nemcsak a gazdasági belterjesség és ezzel a jövedelem fokozása, valamint bizonyos szociális szempontok szolgálata, hanem a használatra kerülő állományok természetes felujtása érdekében is kívánatos lenne, hogy a város a fatermés eddigi értékesítésének eljárásaival szakítva, a fatermés házilagos előkészítését és termelt állapotban való eladási módját alkalmazza.

A belügyminiszter azután e vélemény birtokában, a városhoz intézett 1260/911. számú leiratban a tárgyat érdeklőleg következőképen nyilatkozott: „A házi kezelésnek a városi erdőben leendő fokozatos bevezetését úgy a jövedelmezőség emelése, mint szociális okokból a földmívelésügyi miniszter ur is kívánatosnak tartja és pedig annyival inkább, mert a természetes felujtás sikeres keresztülvitele a faanyagok házilagos kitermelése nélkül alig lehetséges, vagy legalább állandó összeütközés és perlekedés forrásává válhatik az erdőbirtokos és a faanyag vásárlója között. A városnak érdekében állhatna tehát, ha ezt a négy évi faeladási időt a házi kezelés előkészítésére használná föl.”

Nem kételkedünk, hogy Selmeczbánya szab. kir. város, melynek erdőbirtoka kifejezetten jegenyefenyő tenyészetére hivatott, tehát elsősorban és szinte kizárólag arra van predesztinálva, hogy rajta természetes felujtással kapcsolatban tömegtermelésre alapított és fokozatos világosságbahozással végrehajtott haszonfagazdaságot üzzenek, a belügyminiszter bölcs tanácsát követni is fogja.

Annál kevésbbé kételkedhetünk ebben, mert e város, mely oly görcsösen ragaszkodik az erdészeti főiskola megtartásához, már csak annak az egy körülménynek az erkölcsi hatása alatt is, hogy a magyar erdészet „alma mater”-ét birja falai között, el fog követni mindent, hogy birtokán a jelen kor modern irányelveinek megfelelő okszerű gazdaságot vezessen be.

Nem hihetjük végül, hogy e város, melyet nagyarányu terhei miatt magas pótdadók nyugdöznek le, ne kövesse azt a tanácsot, mely birtokán a belterjes és jövedelmezőbb gazdaság üzéséhez vezető utat jelöli meg, mely az erdőben birt vagyonának nemcsak konzerválását biztosítja, de módot nyújt ahhoz is, hogy a természetes uton telepített és fokozatos gyéritéssel nevelt állományok kialakításával azt még jelentékenyen gyarapítsa is.

Örvendetes tudomásul szolgálhat ennek a kérdésnek a taglalásánál, hogy a Selmeczbányától nem is messze fekvő Besztercebánya szab. kir. város 12.253 kat. hold erdőgazdaságában már negyedik éve olyan gazdasági rendszert követ, mely a par excellence jegenyefenyőtalajból álló erdőbirtok okszerű erdőgazdasága részére mindenesetre a legalkalmasabb, s a most idézett kormány-intencziót is teljes mértékben födi, annak minden tekintetben megfelel!”

Ismertettem ezek után még az alapelveket, amelyekkel Besz-

tercebánya város a négy év előtt megalkotott szervezeti szabályzatában a jövő gazdaság céltudatos alapelveit lefektette; hozzáfűzve, hogy a városi erdőgazdaság tiszta bevételénél a fatermés házilagos előkészítése óta emelkedés mutatkozik s hogy az új gazdasági rend a gazdasági eredmények átlagában s minden rendű kiadás számbavételével kat. holdanként és évente 10 K 45 fillér tiszta jövedelmet biztosít.

Erre az én közleményemre most Zólyomi Imre selmeczbánya-városi főerdőmérnök ur tollából az Erdészeti Lapok f. évi XVII. füzetében cikk jelent meg, amelyben ugyan elismerő szavakkal is illeti a fatermés házilagos előkészítését, a szerinte „önvédelemből” írott cikkében mégis az ellenkezőt igyekszik bizonyítani. Sorait pedig ezzel a konkluzióval és kijelentéssel fejezi be:

„... helyesnek tartom, ha az erdőbirtokosok, főleg a városok az új rendszer behozatalát előbb alaposan megfontolják s teljes elfogulatlansággal tekintik meg az érem másik oldalát is, mert a városok gazdasági élete s háztartása a kísérletezést nem engedi meg!...”

Nem érdektelen megállapítanom mindenekelőtt, hogy ez az álláspont és az igen tisztelt kartársam részéről talán kissé meg gondolatlanul általánosságban tartott, a reábizott városi gazdaság aránylag nagyon kis keretéből meritett és teljesen egyoldalú tapasztalatokra támaszkodó intelme teljes ellentétben van azzal a valóban jóindulatu tanácscsal, amelyet a földművelési és belügyminiszter urak széleskörű gazdasági tapasztalatokra támaszkodó javaslat alapján és a maguk érett és bölcs megfontolása után éppen Selmecz-bánya város eddig is sok vajudáson átment s az erdészeti almater millieu-jeül erdészeti közfelfogás szerint eddig alkalmasnak nem mutatkozott városi erdőgazdaság jövőbeli irányzatához adtak!

Erre azonban igen tisztelt kartársam cikkében különösképen egyáltalán ki nem tér, hanem azt egyedül felém irányítja, hivatkozott cikkem fenti vonatkozásai okából.

Válaszomat is ezért *kizárólag ilyen oldalról*, egyedül a magam egyéni nézőpontjából s azzal az ügyszeretettel kívánom megadni, amelylyel a fatermés házilagos előkészítését és termelt állapotban való értékesítését, valamint általában a modern és okszerű gazdasági irányzat megteremtését az irodalomban úgy, mint a gyakorlati életben hosszú évek sora óta propagálom.

Ha nem is ilyen különös előzmények után, s ha nem is ma-napság már, de nem első jelenség az, hogy a fatermés házilag os előkészítésének kérdése bizonyos körökben ellenzésre talál. Még pár év előtt ugyanis találkoztunk úgy az állami, mint a magán-erdőbirtokokon működő erdőtisztek között itt-ott efféle idegen-kedéssel. Nemcsak a kényelmet szerető és a tulajdonképeni erdő-gazdasági tevékenységtől fázó, de ügybuzgó és kiváló szakférfiak is ellenezték kezdetben az okszerű erdőgazdasági eljárásoknak a bevezetését.

Tették ezt addig, amíg azoknak előnyeit meg nem ismerték, és azokba magukat be nem gyakorolták.

Úgy látom, magát Zólyomi Imre igen tisztelt kartársamat is az új rend következményeiben való bizonytalansága és annak eljárásaiban való tájékozatlansága készíti az efféle állásfoglalásra, mert másként nem zárhatná sorait azzal a kijelentéssel, hogy: „bár a modern dolgoknak és haladásnak nem vagyok ellensége, váro-somnak a házi kezelés bevezetését nem javasoltam és nem is fogom mindaddig, míg az új rendszer behozatalának gyakorlati hasznát és előnyeit föltétlenül biztosítottak nem látom“.

Meg fog bocsátani igen tisztelt kartársam, hogy vele a fater-més házilag os előkészítésének és termelt állapotban való értékesi-tésének gazdasági előnyei felől *általánosságban* nem vitatkozom.

Ha nem győzik meg a nyugat országainak immár általános gyakorlata és kiváló gazdasági előnyei, amelyekről mások is, én is e lapok hasábjain ismételtlen és a kérdés minden oldalát meg-világító részletezettséggel irtunk, és ha nem győzik meg őt a hazai gazdaságokból és közte nem egy városi birtokról szerzett azoknak a konkrét és hiteles adatoknak és valóban meglepő ered-ményeknek hosszú sorozata, amelyet nagy lelki örömmre e lapok f. évi jubiláris első számában közreadhattam: — ezirányu további kísérletem, mert ugyis csak már publikált fejtegetések ismétlésére terjedhetne ki, bizonyára meddő eredménnyel járna.

A kérdésnek Selmezbánya város erdőgazdaságát érintő, tehát lokális részével azonban foglalkoznom kell; nemcsak azért, mert tisztelt kartársam személyemet úgy állítja oda, mint aki a „helyi viszonyok ismerete nélkül“ szerinte ugyan „dicséretes ügy-buzgósággal“, de a sorokból kivehetően illetéktelenül kritikát gya-

koroltam; de foglalkoznom kell azért is, nehogy állításai a szives olvasók közül bárkit is tévutra vezethessenek, s hogy fejtegetéseinek azok a konkluziói, amelyekkel ő kijelentéseit és velem ellentétes álláspontját a soraiból kivethető lelkiemegnyugvással „bebizonyítottak“ véli és jelenti ki s amelyek egynémelyikét bizonyos mértékig az általános érvényűség formájában állítja előtérbe, válasz nélkül ne maradjanak.

Azt a kijelentését, hogy én „helyi viszonyok ismerete nélkül“, következőképp jogosulatlanul szóltam — a fentiek szerint csupán pár mondatban — Selmezbánya város erdőgazdaságához, akaratlanul is mosolylyal fogadtam! Az erdészeti alma mater falai között eltöltött három év minden szabad idejét, baráti kirándulásaink minden alkalmát arra használtam föl, hogy Selmezbánya város erdejét megismerjem. És mert a fiatalkori élmények és benyomások az emberi lélekben mindig mélyebb és maradandóbb, sőt kitörülhetetlen nyomokat hagynak, — elhiheti nekem igen tisztelt kartársam, hogy ma is még teljesen élénk, világos és ép emlékből élnek elmémben Selmezbánya város erdőbirtokának terep-, faállomány- és egyéb viszonyai.

Azóta pedig eleget hallottam és értesültem, sőt mert érdeklődtem, tájékozódtam is azokról a vajadásokról, nehézségekről és az erdőrendészeti áthágások kérdéséig menő mindenféle bajokról, amelyek igen tisztelt kartársam ottani alkalmaztatásáig Selmezbánya város erdőgazdasága körül fölmerültek.

Értesültem az azóta szőnyegre került kérdésekről is, a város törvényhatóságának szakértő, tehát legilletékesebb tagjaitól, valamint egyéb autentikus szakemberektől; és mert az irodalmat is figyelemmel kísérem, érthető érdeklődéssel olvastam igen tisztelt kartársamnak a városi erdőgazdaságot érintő fejtegetésért is.

Hozzáfüzöm ehhez, hogy nem is régen a zarnóczi kincstári uradalomnak Selmezbánya város birtokához nagyon is hasonlatos és vele szomszédos erdőgondnokságait beutazva, azok gazdaságát behatóan tanulmányoztam; továbbá hogy közel 20 évi gyakorlati működésem éppen jegenyefenyvesek és előhegységi tölgyesek vidékén és nem is olyan messze Selmezbányától telt el, s többek között a fatermés házilag előkészítésének és értékesítésének, a természetes erdőfelújítás és a fenyőállományok okszerű gyéritésének

széles körben való gyakorlati bevezetésére, a vele kapcsolatos igen érdekes gazdasági munkákra terjedt ki s végül, hogy eddigi irodalmi munkásságomat is javarészt a gyakorlati iránynak és bizonyos részben éppen e kérdések és célok propagálásának szenteltem!

Minderre akaratlanul és nem szívesen, de a fentiek okából ki kellett térnem, mert igen tisztelt kartársam a cikkem kijelentéseivel való foglalkozás után levont konkluzióiban „nem elméleti, de reális adatok alapján“ látja egyedül helyénvalónak, hogy Selmezbánya város erdőgazdasága új irányt vegyen és mert az efféle kijelentések után ennek szüksége mutatkozott a magam és állásfoglalásom igazolására s annak bizonyítására, hogy amit állítok a gyakorlati alkalmazás céljaiból ma is szívesen kultivált elmélet mellett különösképpen a gyakorlati élet tapasztalataiból, a konkrét és *reális adatok* egész sorozatának birtokában és ismeretével teszem.

De ha nem is ismertem és sohasem láttam volna Selmezbánya város erdőbirtokát, már csak az a körülmény is, hogy e város vidékét dr. Bedő Albert „A magyar állam erdőségeinek leírása“ című nagy művétől kezdve Blattny Tibor kartársamnak az országos növényföldrajzi fölvételek alapján az Országos Erdészeti Egyesületben legutóbb tartott érdekes felolvasásáig, minden szakértő, mint a jegenyefenyő ősz hazáját, és az ott található állományokat, mint magyar jegenyefenyvesek prototípusait jelöli meg, talán elég jogalap ahhoz, hogy valaki az enyémhez hasonló általános kijelentéseket tegyen, és az okszerű gazdasági eljárások olyan irányzatát sürgesse, amelyet a tudomány, valamint a gyakorlati erdőgazdaság mai stádiumában nemzetközileg helyesnek és célhoz vezetőnek elismert, és amely így talán Selmezbánya város erdőbirtokára is vonatkoztatható!

Áttérve ezek után igen tisztelt kartársam cikkének egyéb fejtegetéseire, szívesen szögezem itt le, hogy igaz lelki örömömre szolgált olvasnom úgy a tudományos, mint a gyakorlati gazdaság mai színvonalának teljesen megfelelő azoknak az elveknek az ismertetését, amelyek alapján Muzsnay Géza igen tisztelt kartársam vezetése mellett Selmezbánya város erdőgazdaságának üzemterve készült.

De hozzá kell tennem, mert éppen Muzsnay kartársamtól is tudom, hogy ezt az irányzatot, amely különben a részemről

propagálttal mindenben egyezik, ő is a fatermés házilagos előkészítésének föltételéhez füzte! De nem is tehetné másként, ha nem akart teljesen ellentétbe kerülni mindazzal, amit az erdőrendezési eljárásokról csak legutóbb közreadott érdekes és tanulságos munkájában maga is egyedül helyesnek és célhoz vezetőnek tart!

Muzsnay kartársam — ugy tudom — ennek az álláspontjának éppen a városi fatermés legutóbbi értékesítésének kérdésénél kifejezést is adott, amikor azt sürgette, hogy a város térjen át a fatermés házilagos előkészítésére.

Nem szükséges ezek után tovább fejtegetnem, hogy igen tisztelt kartársamnak Muzsnay erdőtanácsos kollegámra való hivatkozása a dolgok ilyen kiegészítése mellett kizárólag az én álláspontom mellett bizonyít!

Ismerteti igen tisztelt kartársam a favásárlóval a fatermés tövön való adás-vételére kötött szerződésnek azokat a rendelkezéseit s a városi erdőhivatalnak a jelölési eljárásnál követett azokat az eljárásait, amelyek szerinte a fokozatos felujítás céljainak szolgálatát a favásárló részéről eszközölt anyagtermelés mellett is teljes mértékben biztosítják, s amelyekkel — mint írja — bebizonyítani kívánja, „hogy a fokozatos felujító vágásmódok helyes alkalmazása, s így a teljes felujulás sikere legalább a város erdőgazdaságánál teljesen független attól, hogy a kitermelendő anyag az erdön vagy házilag*) értékesítettik-e?”

Azokból az ismertetéseiből, amelyek szerint az üzemterv a használatot egy és ugyanazon területen 20 évre terjedőleg enged meg, valamint hogy szabad kezet enged az erdőgazdaság intézőjének a használatoknál, amennyiben az előírásoktól el is térhet, bizonyos helyeken többet vagy kevesebbet használhat ki, s csak azt köti föltételül, hogy a kihasználásra előirt fatömegben az előírányzathoz képest tullépés ne legyen: — önként következik, hogy a természetes felujulás szolgálata mellett a fokozatosan világosságba hozott faállomány tömeggyarapítását s a vele járó jelentékeny gazdasági előnyök okszerű kiaknázását is czélozza az üzemterv! Tehát a használatoknak egy és ugyanazon helyen hosszabb időre is terjedhető olyan kényes természetű és annyi szakértelmet és

*) Ugy vélem, ezalatt azt érti, hogy: tövön vagy előkészített állapotban.

elővigyázatosságot megkövetelő eljárásait föltételezi, amelyenek végrehajtását sehol széles e világon vállalkozóra nem biznak, de a gazdasági czélok koczkázata és sérelme nélkül nem is bizhatnak.

A használatoknak hosszabb időre való kinyújtása a fokozatosan alátelepődő fiatalos nagyobb korkülönbözetét teremti meg, s a legelővigyázatosabb használatot kívánja, hogy a jövő erdeje kárt ne szenvedjen.

Lehetnek a szerződésben bármiféle legszigorubb előírások, teljesen kizárt dolog, hogy a favásárló, aki a tőle várt munkálatokhoz erdőgazdasági szakértelem híján nem érthet, és aki a dolgok természetéből folyólag és teljesen indokoltan elsősorban és mindenekfölött a maga érdekét szolgálja, és mindenekfölött arra törekszik, hogy a kijelölt törzseket minél olcsóbban, tehát minél kevesebb munkával és költséggel termelje és szállítsa, — érdekeivel ellentétben álló olyan eljárásokat kövessen, amelyek nagyobb utánjárást, több munkát és kiadást igényelnek!

Teljesen kizártnak tartom, hogy ez a kívánalom elérhető legyen; s ennek a czélnek az elősegítésénél a favásárló czégnek az igen tisztelt kartársam részéről említett „tekintélyes“ volta annál kevésbbé játszhatik szerepet, mert a tekintélyes, illetve nagyobb czég tulajdonosa nagyobb üzletköre és több irányú lekötöttsége miatt maga még kevésbbé nézhet a dolgok után, hanem a teendők intézését és végrehajtását a dolgok természetéből folyólag alkalmazottaira bizni kénytelen.

Állhat tehát minden döntésre kerülő fa mellett az erdőör, — a favásárló alkalmazottai által szakszerű hozzáértés nélkül végzett használatok a gazdaság javára nem lehetnek. A természetes felujítást czélzó használatoknak a favásárlóra való bizása emellett abba a különös helyzetbe hozza az erdőtisztet, hogy kellemetlenségek elkerülése végett elnéző legyen, vagy állandó horzsalkodásban éljen a czéggel; bár a többnyire „post festa“ esetekre utalt efféle huzavonának a megtörtént bajokon már semmit sem segítenek.

Azt az ellenvetést, hogy az ilyen használatok nyomán is keletkezhetnek szép felujulások, bizonyításul már csak azért sem fogadhatnám el, mert nem az az egyedüli föltétel, hogy a felujulás sikerüljön, hanem az is, hogy az állva visszahagyott törzsek és az alátelepedett fiatalos meg ne sérüljön. Mert nem kell bizonyí-

tanom, hogy előbbi esetben a vállalkozó által önérdékből siettetett, kiméletlen döntés, csusztatás és esetleges vontatás az állva hagyott fapéldányoknál ráksebeknek és korhadásnak, a fiatalosnál ugyanilyen jelenségeknek és ezekből folyólag annak válik szinte észrevétlenül eredő okozójává, hogy az ilyen állományok törzsei gombák spórái által inficziálva, a későbbi korban vörösbélűek és ráksebesek lesznek, s nemcsak a szélviharokkal szemben vesznek el állékony-ságukat, hanem a mindinkább rendetlenebb nedvkeringésük folytán főleg a szű, de más kártékony rovarok által való megtámadtatásnak alkalmas médiumaivá válnak, miért is az ilyen állományok idővel meggyérülnek és mindennek folytán értékük jelentékenyen is alászáll.

Még ha nem is ilyen körülmekintő eljárásokkal kapcsolatos gazdaságot kívánna a város folytatni, hanem a természetes erdőfelújítás legprimitívebb módjait kívánná alkalmazni, még akkor sem ajánlhatnám, hogy a fatermés Selmeczbánya város erdőbirtokán, ahol a tökéletesebb eljáráshoz a föltételek megvannak vagy megteremthetők, tövön értékesíttessék.

Ugyanilyen okokból és mert a károsodás még könnyebben bekövetkezik, teljesen elítélendőnek tartom s a tervbe vett gazdasággal összeférőnek semmi körülmények között el nem ismerhetem a fiatalabb állományok gyérités útján kiszedendő anyagának tövön való eladását, legfőképpen, ha jegenyefenyvesekről van szó!

Mindezzel én azt az álláspontot kívántam megvilágítani, amelyet a többek között magam is egyedül helyesnek tartok.

Ha tisztelt kartársam e tárgyú fejtegetéseivel velem ellentétben véglegesen bebizonyítottak látja, hogy „a fokozatos felújító vágásmódok helyes alkalmazása a megfelelő kezeléstől és nem attól függ, hogy a faállomány tövön vagy házilag értékesíttetik“ — én vele tovább vitatkozni nem kívánok.

De legyen szabad megjegyezni, hogy igen tisztelt kartársamnak csak föltevésből eredő álláspontja nemcsak az újabb magyar, de a nemzetközi erdészeti irodalom irányával és nemcsak a magyar, hanem a külföld gyakorlati erdőgazdáinak álláspontjával merőben ellentétben van, s vele ő meglehetősen elszigetelten áll. Mig én éppen nem egyedül, a magam részéről helyesnek ismert azt az álláspontot foglalom el, amely nálunk is immár rohamosan tért hódít, s amelyet a nyugat országainak fejlett erdőgazdaságaiban

a hosszú évek tapasztalatai helyesnek és egyedül célhoz vezetőnek igazoltak.

Attérek ezek után igen tisztelt kartársamnak azokra a fejtegetéseire, amelyekkel ő a városi erdők fatermésének tövön való értékesítésére kötött és ma érvényben álló szerződés előnyeit kívánja kiemelni s amelyekkel igazolni igyekszik, hogy a város érdekében egyedül helyénvaló eljárás az volt s az ellenkezőnek bebizonyításáig jövőre is csak az lehet, ha fatermését ilyen értelemben több évre egy favásárlónak adja el.

Az a körülmény, hogy a város a multhoz képest most előnyösebben adta el fáját, talán arra is reávilágít, hogy a multbeli értékesítés az akkori viszonyokhoz mérten sem volt kedvező, de mindenekfölött és legfőképen a mai kedvezőbb konjunkturák egészen természetes következménye, mely a dolgok természetes folyományaként többé-kevésbé mindenütt jelentkezik, tehát nemcsak Selmezbánya város fatermésének értékesítésénél.

Hogy a fatermésnek házilagos előkészítése mellett történő értékesítése esetében ilyen konjunkturák mellett magasabb egységárat ért volna el a város, azt az országban történt számos ilyen értékesítés eredményeiből kiindulva bizonyossággal állítani lehet.

Mert csak természetes, hogy a vásárló, aki a fatermés előkészítésébe a maga vagyonából vagy bankkölcsönből nagyobb összeget fektet, ennek magasabb kamataival kénytelen számítani, mint amilyen százalékkal gazdasági üzemnél a forgótőkét számítani lehet és kell. És természetes, hogy a favásárlónak, akire a fatermelés gazdasági munkálatait reáharítjuk, s ehhez neki egy szerződés szigorú rendelkezéseit szabjuk zsinórmértékül, számottevő vállalkozói nyereséget kell kalkulációba vennie, hogy számolhasson munkája eshetőségeivel.

Ezenkívül központi irodai és külső felügyeleti személyzetének tekintélyes díjazását és a maga utánjárásának költségeit is számba venni kénytelen, ami mindenesetre jóval nagyobb összegű, mint az a költség, amit a fatermés házilagos előkészítésénél az altiszti személyzetnek a védelmi szolgálattól való részleges vagy teljes fölmentése esetén szükséges néhány fölvigyázó vagy segéd-erdőr díjazása igényel. Mert a gyakorlat igazolása szerint legtöbbször csak erről van szó!

A favásárló, akit a csak 4—5 évre szóló szerződéséhez fűzött érdekei nem utalnak arra, hogy az erdőgazdaság céljaira munkás- és fuvarostörzset neveljen, és ezt bizonyos foglalkozásokra kitanítsa, esetről-esetre ott szerzi munkását és fuvarosát, ahol azokat biztosítani tudja; és mégis, mert helyi összeköttetései legtöbbszörre nincsenek és mert vállalt kötelezettségei a munka gyors végrehajtására szorítják, nagyobbra drágábban fizeti a munkásokat, mint az olyan erdőgazdaság, mely a teendőkhöz állandó, minden évben rendelkezésére álló olyan munkástörzset nevel, amely az évek során gyakorlatot szerezve, éppen ezen begyakoroltsága és elsajátított ügyessége révén az akkord-munkánál többet végezni és így többet keresni képes.

És itt ki kell térnem igen tisztelt kartársaimnak arra a megjegyzésére is, mely a munkás- és fuvarosmizériákra vonatkozik és amely bizonyos mértékben a most vázoltakkal kapcsolatos.

Munkás- és fuvarosmizériák manapság bizonyos mértékig mindenütt vannak. Ahogy tud a favásárló munkásokat és fuvarosokat szerezni, kellő utánjárás és megfelelő elbánás mellett tudhat az erdőgazda is. Konkrét példákra hivatkozhatom, ahol a fatermés házilagos előkészítésének bevezetésekor a legnagyobb kérdést a munkás és fuvaros biztosítása képezte, s ahol a fatermést azelőtt fővön vásárló fakereskedő is a munkás- és fuvaroskérdés nehézségeivel küzdött.

És ime a fatermés házilagos előkészítésének bevezetése óta csakhamar változott a helyzet, mert a nép a minden évre egyformán várható és szinte már előre ismert kereset biztonsága mellett ilyen munkákra szívesen rendezkedik be és arra fokozatosan még olyanok is vállalkoznak, akik előbb a kereset bizonytalansága s a termelésre vállalkozó favásárlók különböző eljárásai, követelése és díjazása mellett attól idegenkedtek.

Sokat irhatnék efféle dolgokról, de akkor az általános fejtegetéseknek abba a medrébe sodródnám, amelyben az előzőekben kifejtett szándékom szerint ezuttal haladni nem akarok, mert ismétlésekbe, illetőleg olyan dolgok bizonyításába is kellene belebocsátkoznom, amelyekről mások is, magam is már kellő részletességgel irtunk s amelyek során elég konkrét adattal igazoltuk, hogy a fatermésnek a házilagos előkészítés után történő értékesi-

tése mennyi közvetlen és közvetett anyagi, gazdasági és szociális előnyökkel jár a tövön való értékesítéssel szemben.

Igen tisztelt kartársamnak egy más idevágó kijelentésére s főleg egy jelentékeny tévedésére azonban ki kell térnem.

Ő ugyanis a fatermésnek a házilagos előkészítés mellett történő értékesítéséről írva, azt szinte mindig a fatermés esetről-esetre történő eladásával hozza kapcsolatba.

Ebből az alapgondolatból kiindulva látja azután azokat a veszélyeket, amelyek Selmezbánya város közönségét a fatermés házilagos előkészítése esetén érhetnék.

Fölhossa ugyanis, hogy a város erdőbirtokának öt fővölgye „öt világtáj“ felé nyílik, amiért is a faanyag koncentrációja nehéz, amennyiben pedig részletekben történék az eladás, „nagy vevők“ nem reflektálnának arra; abban pedig nem bizik, hogy részletekben való eladásnál a kisebb kereskedők többet igérjenek.

Fölhossa, hogy „a tövön való eladásnál az árverés sikertelensége esetén minden rizikó nélkül várhat a város, sőt a használatokat a jövő jobb értékesítés reményében be is szüntetheti“, míg „a már döntött vagy rakparton levő faanyagának értékesítésénél kedvezőtlen konjunkturák esetén azon dilemma elé állítatik, hogy vagy elfogadja a meg nem felelő és reá nézve veszteséget jelentő ajánlatot, vagy pedig újabb és újabb árveréseket tűz ki, mely idő alatt azonban raktározott faanyaga, ha nem is olyan lassan, de annál biztosabban pusztul, romlik és értéktelenedik“.

Hozzáfüzi, hogy ilyen „kísérletezést“ a városi háztartás magának nem engedhet meg, főleg ott, ahol — mint Selmezbányán — az adóalap csekélysége folytán minden 900 korona hiány vagy veszteség 1% pótdadóemelést von maga után.

Fölhossa továbbá, hogy a városoknak nincs forgótőkéje, illetve ahogy magát ő kifejezi, nem kaphatnak ellátmányt „s legfeljebb a kormány által engedélyezett folyószámlahitel keretén belül mozoghatnak, melyet azonban a tanács tagjainak személyes erkölcsi és anyagi felelőssége mellett még ugyanazon év folyamán visszatéríteni kell“.

Ezért is Selmezbánya városnak a favásárlóval kötött szerződése szerint, ennek „minden év január hó 1-től havonként 3000 K-át kell lefizetnie a városi pénztárba és a visszamaradt vételárat pedig

a fatömeg teljes átadása után nyolcz napon belül, mely összeg rendszeren az év folyamán igénybe vett folyószámlahitel kiegészítésére lesz fordítva". Majd így folytatja: „ha ezen havi 3000 korona pontosan be nem folyik, vagy a végelszámolás után fizetendő összeg a folyószámlahitel kiegészítésére nem teljesen elegendő, a városi pénztárban máris érezhető zavarok állanak elő; de mennyire felbillenne a városi háztartás egyensulya akkor, ha a házi kezelés esetén ezen bevételek időleges elmaradása mellett még 30—40.000 koronát kellene a termelési és fuvarozási költségekre előlegezni, mely összeg a vételárral együtt és legjobb esetben csak egy év múlva térülne vissza a városi pénztárba“.

Fejtegeti ezután a városi költségvetés zavarainak súlyos következményeit s annak kívánatos voltát, hogy tulmagas pótdadó kivetésével fölszemes teher ne háromoljon az adózó polgárság vállaira. Ez pedig szerinte csak úgy érhető el, ha az előirányzott tételek biztos alapon nyugosznak, „már pedig csak a házi kezelésnél inkább csak reménybeliek“.

Megállapítani kívánom ezekután és mindenekelőtt, hogy igen tisztelt kartársamnak ezek a fejtegetései élénk világot vetnek azokra a valóban sajnálatos anyagi körülményekre, amelyek között Selmezbánya város azt vette föl faeladási szerződésébe, hogy a favásárló a még át sem vett faanyagok vételára fejében a városnak január 1-től kezdve havi részletekben a vételárba betudott, mindenestre tekintélyes, de rejtett kamatok számítása mellett előleget nyújt.

De kérdem mindenekelőtt, hogy a vázolt nehéz anyagi viszonyok között a *tövön* való értékesítés sikertelensége esetén igen tisztelt kartársamnak szavai szerint miként *várhat* a város „minden rizikó nélkül“ és miként szüntetheti be a használatokat „a jövő jobb értékesítése reményében“, ha egyébként éppen az ő kijelentései szerint arra van utalva, hogy a favásárlótól az esztendő első napjától kezdve havi 3000 korona előleg befizetését kívánja meg olyan fa vételára fejében, amelyet az még forma szerint át sem vett? És mi történik akkor, ha „a jövő jobb értékesítésének reménye“ végeredményében is csalódásokat hoz, amint hogy éppen ezzel a várossal történt meg, hogy az előző faeladás is 40%-al alacsonyabban történt a mostaninál?

Ugyebár az ilyen értelmű, tehát a *tövön* való faeladások is

vonhatnak csalódásokat maguk után, mert kizárólag a konjunkturák kedvező vagy kedvezőtlen voltától függenek, ha nem is említjük a versenytárgyalásban résztvevőknek az igen tisztelt kartársam részéről fölhozott esetleges összebeszélését; ami, ha egyáltalán megtörténik, az egyik faeladási módnál éppen úgy előfordulhat, mint a másiknál.

Itt meg kell jegyezni azt is, hogy a városokra általában tett az a kijelentése, hogy ily célokra forgótőkével nem rendelkeznek, stb. Selmezbánya városára sajnálatosképen fönnállhat, de nem vonatkozhatik a városok azon tekintélyes számára, amelyek ilyenekkel rendelkeznek, s a fejlődésük lényeges föltételül szolgáló házilagos üzemek föntartására azt tényleg föl is használják. Különbösen is kétségbe kell vonnom, hogy Selmezbánya város előnyös kölcsön úján magának üzemi tőkét szerezni épúgy ne tudna, mint ahogy tudnak más városok; és határozottan kétségbe kell vonnom azt is, hogy az így szerzett hitel kamata ne legyen jóval alacsonyabb annál a százaléknál, amelyet favásárló a fatermés előkészítéséhez szükséges forgótőke és a városnak előlegezett vételárreszletek után számítani és ilyen alapon a vételárba betudni volt kénytelen akkor, amikor ajánlatát megtette.

A dolgok lényege és igen tisztelt kartársamnak legfőbb tévedése azonban abban rejlik, hogy ő a fatermésnek a házilagos előkészítéssel kapcsolatos értékesítését mindenestre a már termelt állapotban való és esetről-esetre történő eladás föltételéhez fűzi, s hogy minden következtetését erre a módozatra alapítja!

Pedig a fatermés házilagos előkészítés mellett történő értékesítését a gyakorlati élet tapasztalatai nálunk már a mi viszonyainknak megfelelően akként szabályozták, hogy mindenütt ott, ahol az erdőbirtok a közfogalmi eszközöktől távol esik, ahol tehát emiatt vagy más okokból nincs kilátás arra, hogy a *termelt* fa a kellő verseny mellett eladható legyen, ott az egész fatermést *termelés előtt egy tömegben, több évre bocsátják versenyre*, ugy mint a tövön való értékesítésnél, de természetszerűleg annak föltételével, hogy a birtokos a termést bizonyos előre meghatározott erdei vagy külső rakodókra fogja szállítani, s ott adja át vevőnek a meghatározott egységáruk ellenében.

Az ilyen viszonyok között is bizonyos méretek — pl. papirfa

— iránt külön érdeklődnek, bizonyos mérethatárok szerint megosztva, de egyébként hasonló értelemben bocsátják áruba a termelendő anyagot, tehát két vagy esetleg több szerződéses vevőt biztosítanak több évre.

Ahol pedig az erdőbirtok egy részének kedvező fekvése a kellő és állandó kereslet és verseny kialakítására módot nyújt, más részében azonban ilyenre kilátás nincsen, ott a kedvezőtlenebb fekvésű birtokrész fatermését a házilagos előkészítés föltételével több évre s a most vázolt értelemben bocsátják áruba, míg annak a résznek a fatermését, amely iránt élénk érdeklődés várható, a termelt állapotban esetről-esetre való eladás mellett, a kereslet és a vevők szükséglete szerint mennyiség, esetleg méretek szerint megosztott részletekben bocsátják versenyre.

Ahol végül az erdőbirtok egész fatermése így értékesíthető, természetesen az egész fatermést a már megtörtént előkészítés után a kereslet és vevők szükségletének megfelelőleg mennyiség, esetleg méretek szerint megosztott részletekben esetről-esetre adják el versenytárgyaláson.

Nem szorul bizonyításra, hogy ez a legutóbb vázolt értékesítési mód a birtokosnak a legnagyobb egységárat biztosítja, mert a vevő az akkor meglévő áralakulások számbavétele mellett teheti meg ajánlatát, és nincs kitéve annak, hogy a konjunkturák, úgy mint a több évre történő vételnél, jelentékenyen megváltoznak, ami az ilyen értelmű eladásoknál az eladó, úgy mint a vásárló kárára megtörténhetik és sok esetben tényleg meg is történik! Nincs tehát kockázata, látja termelt állapotban azt a fatermést, amelyre ajánlatot tesz; és mert minden ilyen esetben befektetése sincsenek, bizonytalan összegek hozzászámítása nélkül azt a reális árat ajánlhatja meg, amit az a faanyag az eladás idejében tényleg megér!

Hogy a közelből példát említek, a besztercebányai kincstári uradalom mihálytelki, zólyomlipcsei, besztercebányai, erdőbádonyi és zólyomi erdőgondnokságainak fatermését előkészítés után, kisebb-nagyobb részletekben és bizonyos méretek szerint megosztva bocsátják esetről-esetre, tehát minden szerződési lekötöttség nélkül áruba, míg ugyanott a benesházai és vaczoki erdőgondnokságok fatermése a házilagos előkészítés föltételeivel, méretek szerint meg-

osztva, több évre szerződésileg van két vevőnek eladva, a dobrosi és karámi erdőgondnokságok fatermése pedig a házilagos előkészítés föltételével ugyancsak több évre mennyiség és méretek szerint való minden megosztás nélkül szerződésileg egy vevőnek lett biztosítva. Ugyanigy értékesítette Besztercebánya város a körforgalmu vasuttól egyáltalán távol, nagyobb részében pedig átlag mintegy 10—12 kilométerre, vagy talán annál is távolabbra eső erdőbirtoka fatermését is, ugyancsak a házilagos előkészítés föltételével.

Azok az aggályok tehát, amelyeket igen tisztelt kartársam fölhoz, az értékesítés ilyen föltételei mellett *egyáltalán fönn nem állanak!*

Tövön van még a fatermés, amikor versenyre kiírják, tehát a meg nem felelő áron való eladhatás módjának hiányában a megromlás és elértéktelenedés veszélyének nincs kitéve.

És mód van ahhoz is, hogy a birtokos, ha neki éppen ugy tetszik és ha ennek következményeivel számol, a vele több évre szerződő vevőnek már a versenytárgyalás kiírása alkalmával olyan fizetési föltételeket szabjon, mint aminőket Selmezbánya város kötött ki favásárlójával szemben a tövön történt eladás mellett.

Igen tisztelt kartársam leghelyesebben tette volna, ha akkor, amikor e kérdés Selmezbányán szőnyegre került, az eljárások tanulmányozása végett néhány ilyen értelemben már berendezett erdőgazdaságot már fölkeres. Ha az előzők figyelemben tartásával ez az útja — kevés költséggel is számítva — Selmezbánya városának $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ időleges pótladóemelkedést is jelentett volna, nem hihetem, hogy megtagadja ezt az a város, mely kifejezetten erdőbirtoka jövedelmére van utalva s amelynek elsőrendű érdeke, minden olyan eljárásnak alkalmazása, amely erdőgazdaságát belterjesebbé teszi, erdőben birt vagytonát emeli s annak jövedelmét fokozni képes.

Amint a városok kiküldenek orvost, mérnököt, gazdászt és más szakmabelit, ha valamely új eljárás elsajátításáról van szó, amelyet azok még gyakorlatilag nem ismernek, nem lehet akadálya, hogy e város legnagyobb vagytonának, erdőbirtokának gazdasági intézőjét aktuális kérdések tanulmányozására küldjék.

Ha megtagadta volna ezt a város, joggal mondhatta volna igen

tisztelt kartársam, hogy ne kívánjatok tőlem olyat, amiben járatos még nem vagyok; mert manapság még nem lehet kívánni Magyarországon senkitől, hogy a fatermés házilagos előkészítésének és értékesítésének eljárásaiban járatos legyen; de igenis elvárható bárkitől, hogy akkor, ha arra neki alkalom adatik, azt rövid idő alatt elsajátítsa!

Ha igen tisztelt kartársam ilyen czélból a közeli Bars, de főleg Zólyom megye erdőgazdaságait fölkereste volna, rendelkeznék ma személyesen gyűjtött olyan konkrét adatokkal, amelyenek szükségét cikkében is hangoztatja; és ma ezek birtokában mégsem foglalna el talán olyan merev álláspontot azokkal az eljárásokkal szemben, amelyeket mindenki helyeseknek és okszerűeknek ismer el, aki azokat elsajátítva, előnyeiket kellően mérlegelni is tudja!

Ha utján többek között fölkeresi Besztercebánya város erdőgazdaságát, s az ottani viszonyokat és a házilagos anyagtermelés ottani előfeltételeit beható tanulmánya tárgyává teszi, és ha ezenfelül egyebütt is járva, megismerkedik a házilagos anyagtermelés különböző eljárásaival, hinni merem, hogy nem von le olyan tarthatatlan és minden elfogadható alapot nélkülöző konzekvenciát, mint aminőt cikkében hangoztat, amikor a Besztercebánya város erdőbirtokán házilagos előkészítés mellett elért tőáraknak a Selmezbánya város erdőbirtokán tővön való értékesítés mellett elért egységárakkal majdnem teljesen egyező voltát megállapítva, — valószínűleg — a helyi körülmények ismerete nélkül azt állítja, hogy: „a mi helyes álláspontunk igazolására szolgál a csekély tőárkülönbözetten kívül a házi kezeléssel járó folytonos bizonytalanság, munkatöbblet és egyéb háztartási zavarok, továbbá mindazon szerződésileg biztosított előnyeink, melyeket fentebb elősoroltam; s ha ezt mind tőkésitem, úgy föltétlenül bizonyos, hogy Selmezbánya városa tővön való értékesítéssel köbméterenként legalább is egy koronával magasabb tőarat ért el mint Besztercebánya“.

Helyi tanulmányozás közben ugyanis be kellett volna látnia igen tisztelt kartársamnak, hogy Selmezbánya város terep és egyéb viszonyai között a fatermés házilagos előkészítésének költsége nem hághat oly magasra, mint az a kifejezetten magas hegyesség igen nehéz terepviszonyai között Besztercebánya város erdőbirtokán kerül.

Be kellett volna látnia azt is, hogy az adott körülmények között a fatermés házilagos előkészítése, valamint egyenlő fakereskedelmi konjunkturák mellett Selmezbányára város erdőbirtokán bizonyára magasabb tőár érhető el, mint amilyent Besztercebánya város erdőbirtokán biztosítani lehet, nem említve itt azokat a lényeges, a jövő erdejének javára megszerezhető, tehát csak később érvényesülő előnyöket, amelyekről a fentiekben írtam és amelyek a fatermés házilagos előkészítése és a fokozatos használatok alkalmazása mellett Selmezbánya város erdőbirtokán annak kedvezőbb terepviszonyai folytán amazénál nagyobb mértékben biztosíthatók.

És tapasztalhatta volna igen tisztelt kartársam azt is, hogy Besztercebánya város, az erdőgazdaságában elért 10 korona 45 fillér évi és holdankénti tiszta jövedelem dacára, tud évente okszerű erdőgazdasági beruházásokra is költséget fordítani; miután ennek a városnak közönsége belátta már, hogy egy terjedelmes erdőbirtok, ha annak csak hasznát szedik, de ha azon évtizedek során befektetéseket egyáltalán nem eszközölnek, gazdaságilag előre nem haladhat, sőt visszafejlődik!

És még mást is tapasztalhatott volna, ami igen tisztelt kartársamat, ugysis mint a kérdésekkel kapcsolatban levőt, ugysis mint városi alkalmazottat közvetlenül és nagyon érdekelheti.

Besztercebánya város ugyanis akkor, amidőn erdőgazdaságát új alapokra fektette s ezek során a fatermés házilagos előkészítését is bevezette, belügyminiszteri jóváhagyást nyert szervezeti szabályzáttal az erdőgazdálkodás irányítására és ellenőrzésére erdőgazdasági tanácsot létesített, mely *átruházott hatáskörben* az erdőgazdasági üzem mindazon ügyeiben *közvetlen* intézkedésre hivatott, amelyek a közgyűlés részéről jóváhagyott költségvetés keretében várnak végrehajtásra, amely erdőgazdasági tanács ellenőrzi és irányítja emellett az erdőgazdaság adminisztrációját és a gazdasági teendők végrehajtását és amely végül gyakorolja az erdőgazdasági vagyon felügyeletét.

Örvendetesen konstatálhatta volna, hogy ez az erdőgazdasági tanács, amelynek elnöke a város polgármestere, hivatalból tagjai a városi főjegyző és főszámvevő, tagja és előadója a városi erdő-tiszt, és amelybe háromévenként választ a képviselőtestület akár saját kebeléből, akár azon kívül álló egyénekből hat tagot, *akik*

közül háromnak erdőgazdasági főiskolai szakképzettséggel kell birnia, olyan testület, mely valóban hivatott arra, hogy felelőssége és szép hivatása tudatában az erdőgazdaság irányítását és ellenőrzését gyakorolja.

Amikor a városi erdőtisztek manapság majdnem mindenütt magukra hagyva, szinte csak a maguk felelőségére, és minden irányítás és előzetes hozzájárulás nélkül kénytelenek működni, s nehéz helyzetüket éppen az teszi súlyossá, hogy munkájuk állandóan arra illetéktelenek bírálatának van kitéve, ez a szervezet, mely földözi a városi erdőtisztet, mindenesetre alkalmas arra, hogy a városi erdőtisztek szolgálatát kellemesebbé és eredményesebbé tegye, és beigazoltan alkalmas arra, hogy egy város ilyen föltételek mellett teljes megnyugvással térhessen át az okszerű erdőgazdasági irányzatra, s ennek során a fatermés házilagos előkészítésre is.

Igen tisztelt kartársam czikének legelején tett arra a megjegyzésére, hogy akkor, amikor „a felvidéken, sőt a legközelebb fekvő részekén is, sokkal nagyobb terjedelmű erdőségekkel bíró városok még mindig tövön az erdőn értékesítik műfaállományaikat, és nem siettek a házi kezelés bevezetésével, melyet az illető vezető és szakkörök bizonyára nagyon jól és alaposan meg tudnának indokolni“ — én kérdéses cikkemben bizonyára azért hivatkoztam Selmezbányára, mert falai között van az erdészet „alma matere“.

Igen tisztelt kartársam e kijelentésére jelen fejtegetésem befejezéseül megjegyzem, hogy én elsősorban is azért és azon alkalomból érintettem Selmezbánya város erdőgazdaságát, mert a földmivelésügyi kormányzat az erdészet ügyei iránt annyi jóindulatu érdeklődést tanúsító minisztere azok közül a városok közül, amelyek még*) ma is tövön adják el fatermésüket, elsősorban Selmezbánya városnak adta azt a város érdekeit szolgáló bölcs tanácsot, hogy térjen át a fatermésnek a házilagos előkészítés mellett történő értékesítésére.

Foglalkoztam azért is, mert a multak emlékei alapján még bizonyos lelki kötelék fűz e városhoz és végül foglalkoztam azon

*) Itt megjegyzem, hogy Kőrmöczbánya város is érdeklődik már a fatermés házilagos előkészítéssel való értékesítése iránt, s csak a legutóbbi kérésilletékes helyről azokat az eladási föltételeket, amelyeket a kincstár alkalmazni szokott.

igen fontos okból is, hogy e város falai között van az erdészet alma matere. Mert lássa be igen tisztelt kartársam, hogy mindannak, aki a magyar erdészet jövő fejlődésének érdekeit szíven viseli, éppen nem lehet közömbös, hogy vajjon az a város, amelyben a magyar erdészet egyetlen főiskolája van, nyújt-e gazdaságával a benyomások iránt annyira fogékony fiatalságnak olyan példát, mely megfelel az okszerűségnek; és egyezik-e azzal az irányzattal is, amelyet a modern gazdasági haladás követői és — alkalmas esetekre — maga a földmivelésügyi kormány is helyesnek ismernek el és követnek, sőt bizonyos városok gazdasági érdekének szolgálatában követésre is ajánlanak!

A török erdészeti akadémia tanulmányutja.

Közli de *Pottere Gerard.*

A folyó év július hó második felében a közös külügyminiszter ur arról értesítette a földmivelésügyi miniszter urat, hogy a Konstantinápoly mellett lévő Halkaliban székelő erdészeti akadémia végzett növendékei, az igazgatójuk és egy tanárjuk kíséretében a monarchia erdészetét gyakorlatilag tanulmányozni kívánják, mielőtt a török állami erdők szolgálatába kineveztenének.

E közlemény írójának jutott az a megtiszteltető feladat, hogy a török szaktársakat a magyar erdészettel megismertesse s ebből kifolyólag kedves kötelességemnek ismerem, hogy a törökök ezen legújabb korbéli magyarországi látogatásáról a következőkben beszámoljak.

Tekintettel arra, hogy vendégeink először hozzánk és azután osztrák szomszédainkhoz látogattak el, a monarchia mindkét felére 10—10 napra megszabott uti programot akként kellett megállapítani, hogy az egyik helyről a másikra való utazás tulságos időt ne vegyen igénybe és a magyarországi tanulmányutnak a befejezése az osztrák határtól távolra ne essék. Elsősorban azonban a programba oly részleteknek a megtekintését és tanulmányozását kellett felvenni, melyek a nagyobbára közép- és magas-